

Lektionsplanering – film som historisk källa/källkritik

Ämne/arbetsområde	Historia/film som historisk källa - källkritik
Årskurs	7-9

Lektionens innehåll

Detta lektionsupplägg är anpassad för elever i årskurs 7-9 och kopplas till Lgr22 och kursplanen för ämnet historia. Eleverna diskuterar styrkor och svagheter med film som historisk källa samtidigt som de får insikt i samiska livsvillkor under tidigt 1900-tal. Filmen *Sameblod* utspelar sig i Sápmi och Uppsala under 1930-talet. Filmen handlar om Elle-Marja, en flicka som är uppvuxen i en renskötarfamilj men vill bli lärarinna och beger sig ner till Uppsala för att studera.

Förberedelser/förkunskaper

Lärare: Ett bra stöd för dig som lärare finns tillgängligt på hemsidan [samer.se](http://www.samer.se), ”Fatta Sápmi” <https://www.samer.se/fattasapmi>. Bland annat förklaras grundläggande frågor som rör de samiska folket, kulturen, språket och vad det innebär att samer är såväl minoritet, nationell minoritet och urfolk.

- Se filmen *Sameblod* och läs: *Flera generationer har burit på en massa skam*. Intervju med Amanda Kernell DN 20170320. <https://www.dn.se/kultur-noje/flera-generationer-har-burit-pa-en-massa-skam/>
- Fundera över hur du ser på spelfilm som källa till historia – vad säger den om den tid den produceras i och vad kan den säga om den tid den skildrar? Vad finns det för styrkor och svagheter med filmen som medium för att förstå historia? Kort presentation av film som historisk källa finns på: <https://stockholmskallan.stockholm.se/vad-ar-stockholmskallan/film-och-rorlig-bild/>

Lektionens koppling till centrala innehåll i kursplanen för historia åk 7-9

Rubrik för centralt innehåll i aktuell kursplan	Citerat ur centralt innehåll	Kan kopplas konkret till det aktuella ämnesområdet genom:
Samhällsomvandlingar: framväxten av civilisationer och industrisamhällen.	Analys av historiebruk kopplat till någon tidsperiod, till exempel hur olika aktörer använder historia för att skapa eller stärka nationella identiteter.	Filmen Sameblod är både en historisk berättelse och en ung kvinnas (Amanda Kernell) uppgörelse med sin egen familjehistoria. Den skildrar en tid i svensk-samisk historia präglad av rasism och kolonialism och utmanar begreppet nationell identitet.
Demokratisering och ökad globalisering, cirka 1900 till nutid	Kontinuitet och förändring med utgångspunkt i långa historiska linjer kring levnadsvillkor, migration och makt.	Sameblod skildrar nomadskolan, rasbiologi och statens så kallade "lapp skall vara lapp-politik". Alla dessa delar är centrala för den nutida förståelsen samers levnadsvillkor i såväl historia som nutid.
	Tolkning av historiska källor från tidsperioden och granskning utifrån källkritiska kriterier. Värdering av källornas relevans utifrån historiska frågor.	Lektionen ger möjlighet att tolka historiska källor genom filmen Sameblod, samt historiska källor som härrör från den tidsperiod som filmen utspelar sig i.
	Analys av historiebruk kopplat till tidsperioden, till exempel hur olika aktörer använder historia för att skapa opinion eller legitimera makt.	Hur historia kan användas belyses genom att diskutera hur, vad och varför historia används i filmen Sameblod.

Betygskriterier för ämnesområdet (baserat på kriterier för bedömning av kunskaper och betygskriterier i ämnet Historia för åk 7-9, Lgr22)

Betygskriterier för betyget E	Betygskriterier för betyget C	Betygskriterier för betyget A
Eleven har grundläggande kunskaper om samisk historia och film som historisk källa. Eleven visar detta genom att föra enkla resonemang om samisk historia och film som historisk källa. Eleven ställer frågor till filmen som historisk källa och för enkla resonemang om vad den kan berätta om det förflutna samt om filmens relevans och trovärdighet.	Eleven har goda kunskaper om samisk historia och film som historisk källa. Eleven visar detta genom att föra utvecklade resonemang om samisk historia och film som historisk källa. Eleven ställer frågor till filmen som historisk källa och för utvecklade resonemang om vad den kan berätta om det förflutna samt om filmens relevans och trovärdighet.	Eleven har mycket goda kunskaper om samisk historia och film som historisk källa. Eleven visar detta genom att föra välutvecklade resonemang om samisk historia och film som historisk källa. Eleven ställer frågor till filmen som historisk källa och för välutvecklade resonemang om vad den kan berätta om det förflutna samt om filmens relevans och trovärdighet.

Förslag på undervisningsupplägg

Start, hur börjar lektionen?	<p>Börja med en kort presentation av film som ingång till historia. För förslag på upplägg, se gärna:</p> <p>https://stockholmskallan.stockholm.se/vad-ar-stockholmskallan/film-och-rorlig-bild/</p> <p>Presentera styrkor och svagheter hos olika typer av film.</p> <p>Eleverna får till uppgift att besvara ett antal frågeställningar under filmens gång. Frågorna besvaras förslagsvis skriftligen.</p>
------------------------------	--

Elev- och läraraktiviteter	Förslag på frågor att besvara under filmens gång: <ul style="list-style-type: none"> - Vad är Sameblod för typ av film, spelfilm, reklamfilm eller dokumentär? - Vad har en sådan typ av film för styrkor och svagheter? Kan du ge exempel på detta ur filmen? - Vad lever de samiska familjerna som skildras i filmen av? Vad har de för arbeten? - Känns filmen realistisk? Förklara varför.
Arbete utanför lektionstid	Inget

Avslut	<p>Som avslutning på lektionen så går läraren igenom svaren på frågorna i helklass.</p> <p>I denna avslutande diskussion lyfter läraren förslagsvis fram följande saker:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Att Sameblod är <i>en</i> historisk berättelse – som inte nödvändigtvis strävar efter att vara historiskt korrekt. (Precis som andra historiska spelfilmer) - Att väldigt många samer under 1930-talet inte levde av renskötsel, utan var jordbrukare, lönearbetare, barnmorskor eller lärare. - Att filmen inte nödvändigtvis menade att skildra hur de flesta unga samer hade det i Sverige på 1930-talet. - Att nomadskolan byggdes upp för de renskötande samernas barn – de andra samiska barnen gick i vanliga skolor. Detta var en del av det som idag kallas för statens ”lapp skall vara lapp” politik. - Att det är korrekt att vissa nomadskollärare assisterade rasbiologer och möjliggjorde för dem att fotografera nomadskolebarn (även nakna). <p>Övriga frågeställningar som kan lyftas för diskussion är</p> <ul style="list-style-type: none"> - Måste en historisk film vara ”korrekt” för att vara bra? - Går det att göra film som är historiskt ”korrekt”? - Hur tror ni att det var att gå i nomadskola på 1930-talet? Tror ni att alla elever tyckte lika om sin skolgång? I filmen fick vi möta Elle-Marjas syster, vad tror ni hon tyckte om sin skolgång?
--------	--

Material	<p>Förberedelser för lärare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Se filmen Sameblod - Läs: <i>Vad berättar film och rörlig bild</i> på https://stockholmskallan.stockholm.se/vad-ar-stockholmskallan/film-och-rorlig-bild/ - Läs: <i>Flera generationer har burit på en massa skam</i>. Intervju med Amanda Kernell DN 20170320. https://www.dn.se/kultur-noje/flera-generationer-har-burit-pa-en-massa-skam/ <p>Elevaktivitet:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Filmen Sameblod
Uppföljning och dokumentation	Hur kan innehållet/upplägget för lektionen förbättras? Finns det möjlighet till återkoppling?

Länk till kursplan för ämnet historia:

<https://www.skolverket.se/undervisning/grundskolan/laroplan-och-kursplaner-for-grundskolan/laroplan-lgr22-for-grundskolan-samt-for-forskoleklassen-och-fritidshemmet?url=907561864%2Fcompulsorycw%2Fjsp%2Fsubject.htm%3FsubjectCode%3DGRGRHIS01%26tos%3Dgr&sv.url=12.5dfce44715d35a5cdfa219f>